

Aarhus d. 14. januar 2024

Bemærkninger til Havplan Danmark

– vedr. Aarhus Bugt.

Med følgende bemærkninger ønsker Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Aarhus (DN Aarhus), at supplere DN's centrale hørings svar til Havplan Danmark. Vi henviser i samme forbindelse til DN Aarhus' tidligere [bemærkninger ifm. første høring](#) af udkast til Havplan, hvori vi nuancerer vore bekymringer og anbefalinger.

Indledningsvis finder DN Aarhus det særdeles positivt, at de fire *udviklingszoner til opdræt af muslinger og østers i vandsøjlen* Ao62, Ao63, Ao65 og Ao66, som optrådte på den hidtidige version af Havplanen, er taget ud. Den beslutning bør fastholdes fremover.

Derudover peger DN Aarhus på følgende forhold, som efter vores opfattelse fortsat bør adresseres for at bringe indsatsen i Aarhus Bugt i overensstemmelse med Havstrategidirektivets forpligtelser om en økosystembaseret forvaltning:

Råstofindvinding

Som tidligere påpeget, indebærer undersøisk råstofindvinding en række indlysende negative implikationer for såvel havbund som vandmiljø. Råstofindvinding påvirker således ikke blot de strukturelle forhold på bunden, men forstærker også de eksisterende problemer med iltsvind. I de dybe huller som stiksugning efterlader, er vandudskiftningen dårligere, hvilket skaber iltfattige forhold med risiko for egentligt iltsvind, der dræber alt bundlevende liv.

- Konkret foreslår DN på den baggrund et stop for råstofindvinding i områderne R83 og R84 (nord for udmundingen af Norsminde Fjord). Området er kendt blandt lystfiskere som et godt fangstområde.
- Ligeledes anbefales et stop for råstofindvinding i områderne R86, R87, R89, R90, R91 samt R92, som alle ligger i, eller i umiddelbar nærhed af, Natura 2000-området N194 Mejl Flak. Mejl Flak er et lavvandet stenrevsområde i farvandet mellem Samsø og Helgenæs, og består af Mejlgrund og Lillegrund, samt et nærliggende stenrev på ca. 4-9 meters dybde. Lokaliteten rummer områder med såvel stenbund som blandet bund af småsten (ral), grus og sand, og revene udgør således en mosaik af mindre områder med hver sit særlige plante- og dyreliv. Mejl Flak repræsenterer med andre ord en unik natur og revene er levested for et meget stort antal planter og dyr, og er særdeles produktive.
- Foruden ophør på ovennævnte lokaliteter bør udviklingszonerne til fremtidig råstofindvinding i Aarhus Bugt fjernes, og i stedet rykkes længere væk fra kysten og ud på dybere vand. Der bør ikke udlægges råstofområder, hvor der er ringe eller moderat vandkvalitet, da det

vil forhindre opnåelsen af god økologisk tilstand i Aarhus Bugt. Såfremt det alligevel besluttes at fastholde ovennævnte udpegninger, anbefaler vi, at indvinding af sand sker med slæbesugning og kun forekommer på dynamisk sandbund, hvor forholdene på havbunden hurtigt genskabes af den naturlige sandtransport.

- Endelig mener DN helt overordnet, at fremtidig undersøisk råstofindvinding alene bør ske på grundlag af en national planlægning som identificerer de områder, hvor aktiviteten kan foregå mest skånsomt. Som et centralt element i denne planlægning bør indgå et systematisk fokus på markant øget genbrug og genanvendelse af allerede udvundne ressourcer.

Beskyttet område

Siden de tidligere udpegede udviklingszoner til akvakulturer i de indre dele af Aarhusbugten er annulleret – og i lyset af den politiske beslutning om ophør af muslingeskrab i Kaløvig – foreslår DN Aarhus, at området nord for en linje fra Molshoved til indsejlingen til Aarhus Lystbådehavn udlægges som marint beskyttelsesområde. Herved bidrages til realiseringen af EU's målsætning om at 30 % af havarealet reelt beskyttes og forvaltes med biodiversitet som primært formål. Det bør i praksis indebære, at Kaløvig og Knebelvig friholdes for planlægning og etablering af kommercielle produktionsaktiviteter af enhver art. Skånsomt fritidsfiskeri bør kunne genoptages, når effekten af de igangværende/planlagte naturgenopretningstiltag kan dokumenteres ved en vellykket reetablering af levesteder og bestande. Følgende aktuelle forhold og konkrete initiativer understøtter forslaget:

- Det kystnære område i Kaløvig øst for Havskoven ved Studstrup er præget af grus, sand og ledeblokke fra istiden. Området har en fin bestand af ålegræs, blæretang og savtang, og der er desuden spredte forekomster af blåmuslinger. Studerende ved DTU Aqua har de forgangne 2 år foretaget målinger af iltindholdet på lavt vand, og senest i sept./oktober 2023 påvist udmærkede forhold, som medførte at de udsatte fangstredskaber blev tømt flere gange med lovende resultat¹. Aarhus Universitet overvejer nu at involvere sig i undersøgelserne.
- I en koalition mellem *"Havsamarbejdet for den østjyske del af Kattegat"*, Studstrupværket, Nationalpark Mols Bjerge, Syddjurs Kommune og DN Aarhus er der i efteråret 2023 ansøgt Fiskeristyrelsen og Miljødirektoratet om en 5-årig tilladelse til naturgenopretning af muslingebanker i Kaløvig. Projektet indebærer årlig høst af de betragtelige mængder blåmuslinger, som sætter sig i kølevandskanalerne på Studstrupværket og sædvanligvis skræbes af og destrueres. Muslingerne vurderes at være endog særdeles velegnede til udlægning som biogene rev og som grundlag for en reetablering af førhen rige forekomster i området.
- Ligeledes pågår i et samarbejde mellem *"Havsamarbejdet for den østjyske del af Kattegat"*, Aarhus Havn, Nationalpark Mols Bjerge, Syddjurs Kommune, DN Aarhus og Kaløvig Både-
laug aktuelle bestræbelser på at indhente tilladelse til etablering af stenrev i Kaløvig.
- Endelig gennemfører *Projekt Kysthjælper* under Danmarks Sportsfiskerforbund i en 4-årig periode (2021-25) udplantninger af ålegræs på flere kystnære, lavvandede lokaliteter i området.

¹ I en af disse tømninger blev følgende fangst registreret: 1981 krabber, 98 torsk (den største 33 centimeter), 2 ål (37 og 53 centimeter) 52 ålekvabber (mindst 3 drægtige hunner fyldt med unger), 31 ulke, 10 fladfisk, 3 kutlinger, 2 savgylte og 1 havkarusse samt en havørred på 50 centimeter

Strengt beskyttet område

Med udgangspunkt i de oprindelige og fortsat relativt intakte strukturer på Mejl Flak, anbefaler DN Aarhus at området udpeges som "Strengt beskyttet", og dermed bidrager til det nationale mål om 10 % af det samlede havareal. Udpegningen bør omfatte det størst mulige område med potentiale for en seriøs naturgenopretning, og som minimum følge afgrænsningen af det eksisterende Habitatområde H170. Samme forslag og ambition er i anden sammenhæng fremsat af *"Havsamarbejdet for den østjyske del af Kattegat"*, og nyder således stærk lokalpolitisk opbakning.

Næringsstofreduktion

Vel vidende, at det falder udenfor søterritoriet og dermed Havplanens opdrag, skal det afslutningsvis understreges, at samtlige ovenstående tiltag bør ledsages af en ambitiøs og systematisk reduktion af næringsstofftilførsel fra landjorden. Dette vurderes at være en afgørende forudsætning for at skabe god økologisk tilstand i havmiljøet, og dermed gunstige vilkår for en vellykket genopretning af de forarmede marine økosystemer.

Med venlig hilsen
Willi Nors og Sebastian Jonshøj
DN Aarhus